

IZVJEŠTAJ

o učešću delegacije Skupštine Crne Gore,

na 56. Godišnjem zasijedanju Parlamentarne skupštine NATO,

održanom u periodu 12-16. novembra 2010. godine, u Varšavi, Republika Poljska

56. Godišnje zasijedanje Parlamentarne skupštine (PS) NATO održano je u periodu 12-16. novembra 2010. godine u Varšavi, u Poljskoj, a domaćin ovog značajnog skupa bila je delegacija Republike Poljske pri PS Sjeverno-Atlantske Alijanse. Ovom prilikom delegaciju Skupštine Crne Gore činili su: Borislav Banović, šef delegacije, i Vasilije Lalošević, stalni članovi, Đorđe Pinjatic, zamjenik člana, i sekretar delegacije Zorana Baćović.

Parlament Republike Poljske, u svojstvu domaćina ovog značajnog skupa, okupio je oko 260 parlamentaraca iz 28 zemalja članica Alijanse iz Sjeverne Amerike i Evrope, pridruženih i partnerskih zemalja, posmatrača i dr. kako bi diskutovali o zajedničkim međunarodnim bezbjednosnim prijetnjama i usvojili nacрте izvještaja komiteta o kojima je vođena rasprava tokom Proljećnjeg zasijedanja, održanog u Rigi, u Letoniji, u periodu 28.maj-1.jun 2010. godine. Zasijedanje je realizovano u prije i poslije podnevnom dijelu radnog dana, u vremenu 9-13 sati i 14-17.30 sati, dok je Plenarna sjednica održana posljednjeg dana zasijedanja.

Rad Parlamentarne skupštine NATO, ovom prilikom, odvijao se po sljedećem programu (u prilogu izvještaja nalazi se Program rada koji čini sastavni dio dokumenta):

Prvog dana zasijedanja, 12. novembra 2010. godine, održan je sastanak sekretara delegacija tokom kojeg su razmotrena organizaciono-tehnička pitanja skupa i Nacrt plana rada Stalnog komiteta. Učesnici sastanka, između ostalog, upoznati su sa izvršenim pripremama Proljećnjeg zasijedanja koje će biti održano u Varni, u Bugarskoj, u periodu 27-30. maja 2011. godine nakon čega su predstavljene buduće aktivnosti Parlamentarne skupštine NATO. Održan je Koordinacioni sastanak NATO Parlamentarne skupštine, kojem prisustvuju predsjedavajući biroa, komiteta i podkomiteta i izvjestioci, kao i sastanak Parlamentarnog komiteta NATO-Rusija, u čijem radu pored članova Stalnog komiteta učestvuju i lideri delegacije Federacije Rusije.

Drugog i trećeg dana zasijedanja, 13. i 14. novembra 2010. godine, otpočeo je rad po komitetima, i održani su sastanci: Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti, Komiteta za odbranu i bezbjednost, Komiteta za ekonomiju i bezbjednost, Političkog komiteta i Komiteta za nauku i tehnologiju. Započinjanje rada svih sjednica obilježilo je usvajanje nacrtu zapisnika sa sastanaka održanih tokom Proljećnjeg zasijedanja u Rigi, u Letoniji, 28.maj-1. jun 2010. godine, a predstavljene su i buduće aktivnosti.

Tokom sastanka Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti razmotren je Nacrt izvještaja na temu „Izazovi upravljanja u Avganistanu“ a potom je uslijedila prezentacija koordinatora programa za bezbjednost poljskog Instituta za međunarodne poslove, gđe Beate Gorke-Winter na temu „Od Lisabona do Lisabona: Izgledi buduće NATO-EU saradnje“. Tokom rasprave o Nacrtu izvještaja izvjestioca Marc Angela na temu „Zapadni Balkan, 15 godina nakon Dejtonskog sporazuma: Rezultati i perspektive“ istaknuto je da je međunarodna zajednica tokom navedenog perioda učinila suštinske napore kako bi stabilizovala region, i da su naučene lekcije i stečena iskustva dovele do preispitivanja uloge i kreiranja modela upravljanja krizama. Naglešen je značaj regionalne saradnje među državama Zapadnog Balkana i trajno pružanje snažnih uvjeravanja da je sprovedeni proces nepovratnog karaktera. Na sastanku je istaknuto da su zemlje Zapadnog Balkana veoma uspješno sprovele reforme u sektoru odbrane i iskazale volju i spremnost za pružanjem doprinosa u okviru NATO međunarodnih misija, koja činjenica je i ovom prilikom pozdravljena. Potom se učesnicima obratio predstavnik Radija Slobodna Evropa/Radio Sloboda za stanice sa područja Avganistana, Pakistana, Irana i Iraka, g.Akbar Ayazi prezentacijom na temu „Politička rješenja za Avganistan“, u kojoj je posebnu pažnju posvetio pojavama poput: korupcije, djelovanja pobunjenika, ponašanja nezadovoljnog dijela stanovništva, zatim procesu integracije i pomirenja i dr. sa posebnim osvrtom na posljedice koje navedene pojave izazivaju, i na moguća rješenja za prevazilaženje istih. Razmotren je Nacrt izvještaja generalnog izvjestioca Lord Joplina „Bezbjednost na moru: Uloga NATO i EU i koordinacija“, kojim je istaknut značaj pomorskih puteva za vitalne ekonomske ciljeve kako Evrope tako i svijeta, njihovu rastuću ulogu i moguću zaključak da je zaštita svjetskih pomorskih puteva postala ključno bezbjednosno pitanje današnjice. Imajući u vidu činjenicu da u savremenom svijetu postoje nove bezbjednosne prijetnje, o kojima je bilo govora tokom Proljećnjeg zasijedanja u Rigi, pripadnicima mornarice i nacionalnim policijama i ovog puta ukazano je na značaj visokog stepena saradnje, razmjene informacija, kao i pravovremenog i efektivnog prilagođavanja novim prilikama i zahtjevima. Učesnici sastanka su zaključili da je, imajući u vidu činjenicu da i NATO i EU prepoznaju svoje sve značajnije uloge u oblasti pomorstva, potrebno razmotriti modalitete njihovog doprinosa i koordinacije međunarodnim naporima radi efektivnog unaprijeđenja nivoa bezbjednosti na moru. Uslijedilo je razmatranje amandmana na nacrtu rezolucija „Situacija u Gruziji“ i „Primjena Rezolucije UN 1325 o položaju žena, miru i stabilnosti u susret Novom Strateškom Konceptu u okviru politika i iskustava Alijanse“. Takođe,

učesnici sastanka su, nakon tematskog izlaganja predstavnika Međunarodne krizne grupe iz Najrobija g.Ej Hogendoorna, imali priliku diskutovati na temu necentralizovane bezbjednosti kao mogućeg rješenja za Somaliju.

Na sastanku Komiteta za odbranu i bezbjednost učesnici su imali priliku upoznati se sa prezentacijom načelnika Generalštaba Oružanih snaga Republike Poljske, generala Mieczuslaw Cieniuch-a na temu „Različiti aspekti doprinosa Republike Poljske NATO-u“ a uslijedilo je izlaganje šefa Nacionalnog bezbjednosnog biroa, g.Stanislaw Kozijeva, na temu raketne odbrane kao potencijalnog zadatka Alijanse, u kojem je istaknuta važnost preciznog definisanja ovog i njemu bliskih pitanja u okviru Novog Strateškog Koncepta. Ukazano je na značaj jačanja odnosa i pune saradnje NATO-EU te njihove združene akcije na ovom planu, koja bi kao takva rezultirala višim stepenom efikasnosti i boljim rezultatima. U pogledu zajedničkog djelovanja na planu raketne odbrane sa Rusijom g.Kozijev je naglasio značaj pune saradnje, te zajedničke i koordinisane akcije, mada nije mogao govoriti o „jedininstvenom“ sistemu odbrane posebno ukazujući na činjenicu da su prijetnje i ciljevi koji se njima žele postići, svugdje u svijetu, isti. Uslijedilo je izlaganje ministra za nacionalnu odbranu Republike Poljske, g.Bogdan Klich-a, na temu „Kolektivna odbrana, krizni menadžment i promocija međunarodne stabilnosti-Glavni zadaci NATO nakon Samita u Lisabonu“ i usvajanje Nacrta generalnog izvještaja „Priprema avganistanskih nacionalnih snaga bezbjednosti za proces tranzicije“. Uslijedila je rasprava o Nacrtu izvještaja Podkomiteta o budućim bezbjednosnim i odbrambenim sposobnostima „Nestratiško nuklearno oružje SAD u Evropi kao glavnoj debati u NATO“, izvjestioca Raymond Knopsa, koji konstatuje da debata o ulozi nuklearnog oružja u strategiji Sjeverno-Atlanskog Saveza, kako među državama članicama tako i u Sjedištu, zauzima veoma značajno mjesto. Naglašena pažnja nuklearne politike NATO predstavlja odraz nekoliko faktora koji zajedno profilisu proces razoružanja i ostavljaju šansu za preispitivanje postojećih politika i stavova. Učesnici sastanka su zaključili da će predstojeći Samit u Lisabonu pružiti moguću podsticaj za preispitivanje postojećih politika u ovoj veoma značajnoj oblasti i da će Parlamentarna Skupština NATO imati značajnu ulogu u ovoj debati, kao snažnom pokretaču transatlanskog parlamentarnog stava o pitanjima od ključnog značaja za Alijansu, a među koje se može uvrstiti i razmatranje Nacrta ovog izvještaja. Uslijedilo je razmatranje amandmana na Nacrt rezolucije „Avganistan ka tranziciji“ a potom i Nacrta izvještaja Podkomiteta o transatlanskoj odbrani i saradnji u oblasti bezbjednosti na temu „Uloge NATO-a na Sjeveru planete Zemlje“, u kojem je istaknuto da je Arktička regija izložena klimatskim promjenama visokog stepena, koje, između ostalog, pružaju nove šanse komercijalnom transportu, istraživanju morskog dna, pristupu mogućim energetske rezervama, ribarenju tokom dužeg vremenskog perioda u toku godine i dr. Učesnici sastanka su ocijenili da najefektivniji način zaštite izmjenjenih klimatskih prilika na krajnjem Sjeveru Zemljine lopte predstavlja uvjerenje da su regionalne institucije i zakonodavni okviri spremni na suočavanje sa realnim rizicima poput mogućeg naftnog

zagađenja, nesreća na moru, krijumčarenja i međudržavnih nadmetanja. Naglašeno je da u odnosu na ovo veoma značajno pitanje, kreirajući stav o razvitku područja krajnjeg Sjevera, NATO ima kolektivni interes te da nezaustavljiv rast vojnog prisustva u Arktičkoj regiji ima za cilj njegovo proučavanje i napredak.

Na sastanku Političkog komiteta diskutovano o Nacrtu generalnog izvještaja na temu „Odnos članica Saveza“ generalnog izvjestioca Raynell Andreychuk, kojim je ukazano na značaj misije NATO u Avganistanu i činjenicu da predstavlja nosioca dvije veoma značajne uloge na ovoj teritoriji, vojne i civilne, poimajući misiju kao svojevrsan izazov ali i test za Alijansu. Uočen je visok stepen složenosti očuvanja bezbjednosti na području Avganistana kao i nedostaci u djelovanju koje je potrebno analizirati, preispitati i iznaći najbolja rješenja za njihovo prevazilaženje. Učesnici su zaključili da je realizacija postavljenih ciljeva u Avganistanu ostvariva kroz združeno djelovanje članica, punu saradnju i posvećenost zajedničkim ciljevima. Razmotren je Nacrt izvještaja Podkomiteta o NATO partnerskim odnosima koji tretira pitanje „NATO i kontakt zemlje“, a potom se izlaganjem na temu „Poljski spoljni i bezbjednosni prioriteti“ učesnicima sastanka obratio Državni podsekretar Ministarstva vanjskih poslova Republike Poljske, g.Jacek Najder. Uslijedilo je izlaganje profesora asistenta na Institutu za međunarodne odnose u Varšavi, g.Andrzej Szeptyckog, na temu „Ukrajina sa Predsjednikom Viktor Yanukovych-em: Međunarodne promjene i eksterne posljedice“, kao i prezentacija višeg analitičara sa bijeloruskog Instituta za strateške studije, Dzianis Melyantsoua, o „Bijelorusiji uoči predsjedničkih izbora“. Razmotren je i Nacrt izvještaja Podkomiteta o transatlanskim odnosima na temu „Bezbjednost u Zalivu i na Arabijskom poluostrvu: Agenda za NATO“ i Nacrt rezolucije „Rastući značaj NATO partnerstava“, generalnog izvjestioca Raynell Andreychuk, kojom je, između ostalog, potvrđeno da bliska transatlanska saradnja i koordinacija u oblasti politike predstavlja predvodnika u obezbjeđenju mira, prosperiteta i stabilnosti u Evro-Atlanskom području . Naglašeno je da kolektivna odbrana predstavlja ključnu ulogu za NATO, i prepoznato da su aktuelne bezbjednosne prijetnje poput: terorizma, širenja oružja za masovno uništenje, cyber kriminala, piraterije dr. globalnog karaktera, te da ne predstavljaju opasnost samo za Evro-Atlanski region već za svijet u cjelini. Vladama i parlamentima članicama Sjeverno Atlantske Alijanse i Evropske Unije ukazano je na značaj pružanja konstruktivnog doprinosa izradnji efektivnijih partnerstava koji ustanovljava NATO-EU okvir, a koji će omogućiti produbljivanje međusobnog dijaloga, iznalaženja mehanizama pružanja pomoći, post-konfliktne rekonstrukcije, podrške u oblasti pravosuđa, policijskih poslova i dr.

Na sastanku Komiteta za ekonomiju i bezbjednost razmotreni su nacrti izvještaja Podkomiteta o ekonomskoj saradnji između Istoka i Zapada na temu: „Uticao finansijske krize na Centralnu i Istočnu Evropu“, zatim Podkomiteta za transatlantske ekonomske odnose „Svjetska recesija, moć i nebezbjednost u zemljama u razvoju“ i Nacrt

generalnog izvještaja o „Dugoročnim ekonomskim promjenama, uspostavljanju svjetske ravnoteže moci“. Potom se učesnicima sastanka obratio profesor na Varšavskoj ekonomskoj školi, bivši zamjenik premijera Republike Poljske i ministar finansija, kao i bivši Guverner Nacionalne banke, Leszek Balcerowicz prezentacijom „Kako izbjeći ozbiljnu finansijsku krizu“, u kojoj je, između ostalog, ukazao na postojanje određenih pravila ponašanja koja rezultiraju problemima na polju finansija, poput kreditnog buma, smanjenja kapitala u bankama i dr. Zaključeno je da je sve potencijalne indikatore, ne samo na nacionalnom već i globalnom nivou, potrebno sveobuhvatno analizirati i primjeniti metode kako bi moguća nova finansijska kriza mogla biti izbjegnuta. Takođe učesnici sastanka su imali priliku čuti izlaganje direktora Direktorata za planiranje snaga i politiku odbrane NATO, g. Frank Bolanda na temu „Trendovi trošenja za odbranu u svijetlu svjetske ekonomske krize“, u kojem je ukazao na značaj sačinjavanja kvalitetne analize postojećih potreba sektora odbrane, te realizaciju istih u svijetlu globalne recesije i smanjene budžetske potrošnje za odbranu. Učesnici sastanka su zajednički ocijenili da je u uslovima kada su potrebe, prioriteti i ciljevi sektora odbrane jasno definisani, vojno-operativnu efektivnost u ovom trenutku neophodno poboljšati i dovesti na najviši mogući nivo.

Tokom sastanka Komiteta za nauku i tehnologiju učesnicima sastanka su se obratili šef NATO Centra za neširenje oružja za masovno uništenje, N.J.E. ambasador Jacek Bylica, izlaganjem na temu „Politika i aktivnosti NATO na planu kontrole oružja za masovno uništenje, neširenja i razoružanja“ i zamjenik direktora Odjeljenja za strateške analize, iz Nacionalnog biroa za bezbjednost, g. Lukasz Kulesa prezentacijom o „Raketnoj odbrani iz ugla Poljske“. Razmotreni su amandmani na Nacrt rezolucije o „Partnerstvu sa Rusijom na planu bezbjednosti od oružja za masovno uništenje i raketne odbrane“, generalnog izvjestioca David Scotta, u kojem je naglašen značaj unaprijeđenja partnerstva između Evro-Atlanske zajednice i Rusije, kao ključnog činioca za bezbjednost na globalnom planu, posebno apostrofirajući postojanje duge i produktivne saradnje SAD/NATO i USSR/Rusija na planu neširenja nuklearnog, biološkog i hemijskog oružja. Učesnici sastanka su se saglasili da saradnja US/NATO-Rusija treba biti zasnovana na konkretnim i dokazanim formulama, te da bi dugoročna vizija svjetskog nuklearnog razoružanja mogla postati polazna premisa navedenog okvira djelovanja. U dijelu rasprave o aktuelnom pitanju neširenja raketnog oružja zajednički je ocijenjeno da Evro-Atlanska zajednica i Rusija zajedničkim djelovanjem moraju uložiti dodatne napore kako bi upotrebu raketa i raketne tehnologije doveli pod kontrolu. Razmotreni su nacrti: generalnog izvještaja o pitanju „Širenja nuklearnog oružja i oružja za masovno uništenje, protivraketne odbrane, i novog partnerskog odnosa sa Rusijom“; izvještaja Podkomiteta o energetske i bezbjednosti životne sredine na temu „Održiva energetska strategija za Alijansu“, kao i specijalnog izvještaja na temu „Klimatske promjene-izazovi poslije Kopenhena“. Takođe, učesnici sastanka su imali priliku upoznati se sa prezentacijom predsjednika Savjeta za međunarodnu

elektro-infrastrukturnu bezbjednost na temu „Elektromagnetni puls i rizici povezani sa kritičnim infrastrukturama“.

Četvrtog dana zasijedanja, 15. novembra 2010. godine, održan je sastanak Stalnog komiteta. Plenarna sjednica Parlamentarne Skupštine NATO održana je **petog dana zasijedanja**, 16. novembra 2010. godine, u prijedpodnevnom 9-13h i poslijepodnevnom dijelu radnog dana 14.30-17 časova. Ovom prilikom učesnicima su se obratili: predsjednik NATO Parlamentarne skupštine, g. John Tanner; predsjednik Parlamenta Republike Poljske, g. Grzegorz Schetyna; premijer u Vladi Republike Poljske, g. Donald Tusk; direktor Kancelarije OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava, amb. Janez Lenarčič; zamjenik asistenta sekretara za Multilateralnu, Nuklearnu i Strategijsku politiku, Biro za kontrolu oružja, verifikaciju i saglasnost, SAD, amb. Marcie B. Ries i šef delegacije Republike Poljske pri NATO PA, gđa Jadwiga Zakrzewska. Takođe, učesnici su imali priliku čuti poruku generalnog sekretara NATO i predsjedavajućeg Sjeverno-Atlanskog Savjeta, g. Anders Fogh Rasmussen-a kao i izjavu koju je ovim povodom uputio Predsjednik Republike Poljske, g. Bronislaw Komorowski. U okviru tačke dnevnog reda Izbori, za predsjednika Parlamentarne Skupštine NATO izabran je poslanik njemačkog Parlamenta Dr. Karl A. Lamers, član NATO PS od 1998g, potpredsjednik ove institucije u periodu 2006-2008g, šef njemačke delegacije pri NATO PS počev od 2006g, predsjedavajući Političkog komiteta od 2008g, i vršilac drugih značajnih funkcija. Za potpredsjednike Parlamentarne skupštine NATO izabrani su predstavnici parlamenata: Ujedinjenog Kraljevstva, g. Hugh Bayley; Francuske, g. Jean-Michel Boucheron; Sjedinjenih Američkih Država, Mike Ross, zatim Litvanije, Petras Austrevicius i Republike Poljske, gđa Jadwiga Zakrzewska. Potom su se delegati izjasnili o Nacrtu budžeta za 2011. godinu i amandmanima na finansijske propise. Tokom poslijepodnevnog dijela Plenarne sesije uslijedila su izlaganja izvjestilaca i izjašnjavanje o nacrtima rezolucija o kojima je vođena rasprava na sjednicama komiteta.

Pošto je iscrpljen dnevni red, predsjedavajući je istakao doprinos svih učesnika u uspješnoj realizaciji 56. Godišnjeg zasijedanja, pozvao članove delegacija na Proljećnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO koje će biti održano u Varni, u Bugarskoj, u periodu 27-30. maja 2010. godine, i zaključio rad sjednice.

PRIPREMILA:

SEKRETAR DELEGACIJE

Zorana Baćović, s.r.

ŠEF DELEGACIJE

Borislav Banović, s.r.